

“GENDER TENGLIK FAOLI” VA “YIL AYOLI” MILLIY TANLOVI

Marjona Muzaffarova Umid qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti bakalavr talabasi

marjonmuzaffarova0705@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada bugungi kundagi davlat boshqaruv organidagi xotin-qizlarning roli va ahamiyati haqida statistik ma'lumotlar aks ettirilgan. Shuningdek, O'zbekiston hududida amalda bo'lgan gender tengligi hamda xotin-qizlarga oid qonunchilik tahlil qilingan bo'lib, ular uchun yaratilgan imkoniyat va imtiyozlar bo'yicha alohida to'xtalib o'tilgan. Maqolada birgina "Gender tenglik faoli" va "Yil ayoli" ko'rik tanlovi orqali mamlakatimizdagi xotin-qizlarga berilayotgan imkoniyatlarni ko'rish mumkin hamda bu bo'yicha xulosalar qismi ifoda etilgan.

Kalit so'zlar: gender tenglik, "Gender tenglik faoli", "Yil ayoli" ko'rik tanlovi, xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, tanlov g'oliblari.

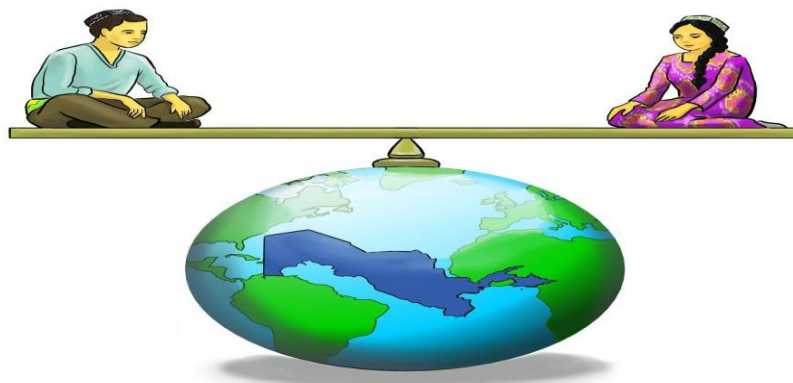
Аннотация. В данной статье представлены статистические данные о роли и значении женщин в государственном управлении на сегодняшний день. Также были проанализированы гендерное равенство и законодательство о женщинах, действующее на территории Узбекистана, и отдельно рассмотрены созданные для них возможности и привилегии. В статье можно увидеть возможности, предоставленные женщинам в нашей стране благодаря конкурсам «Активистка гендерного равенства» и «Женщина года», а также часть выводов.

Ключевые слова: гендерное равенство, «Активистка гендерного равенства», конкурс «Женщина года», поддержка женщин, победительницы конкурса.

Abstract. This article presents statistical information about the role and importance of women in state administration today. Also, gender equality and the legislation on women in practice in the territory of Uzbekistan were analyzed, and the opportunities and privileges created for them were discussed separately. In the article, it is possible to see the opportunities given to women in our country through the "Gender Equality Activist" and "Woman of the Year" competition, as well as the part of the conclusions.

Key words: gender equality, "Gender Equality Activist", "Woman of the Year" competition, support for women, competition winners.

Bosh qomusimiz bo'lmish O'zbekiston Respublikasi Respublikasi Konstitutsiyasida har ikkala jins vakillarining tengligi kafolatlangan bir davrda yashamoqdamiz. Bugungi kunda yil sayin yurtimizda yuqori lavozimlarda ishlovchi ayollar soni ortib bormoqda, bu borada 2022 yilning 27-aprel kuni O'zbekiston Respublikasi Senat kengashi tomonidan qabul qilingan qaror gender tenglikni ta'minlash va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash borasida muhim qadam bo'ldi.

Aslida, insonning asosiy huquqlaridan biri hisoblangan gender tenglik, ya'ni erkaklar va xotin-qizlar tengligi bu eng yuqori darajadagi iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy taraqqiyotning ham asosiy negizidir. Sababi ba'zi mutaxassis olimlarning fikricha, faqat erkaklardan iborat jamoaga nisbatan erkak va ayollardan iborat mehnat jamoalari bir necha barovar yuqoriroq natija ko'rsatar ekan. Yana bir muhim jihati shundaki, agar bizning yurtimizda gender tenglik yuqori darajada ta'minlansa, bu rivojlangan davlatlar qatoriga qo'shilishga, yurtimizga ko'proq investitsiyalar jalb qilishga katta yordam bergan bo'ladi. Chunki yer yuzidagi har vin inson o'z huquq va kafolatlari ta'minlangan, erkin holda yashashni, mehnat faoliyatini davom ettirishni xohlashadi. Shuningdek, tarixga nazar soladigan bo'lsak, qadimgi yunon olimlari Suqrot, Arastu va Aflotunlar eng yaxshi davlat sifatida jamiyatda tenglik va adolat hukm surgan polislarini nazarda tutishgan.

Jamiyat hayotida faol ishtirok etayotgan, har jihatdan ibratli xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, gender tenglikni ta'minlash borasida olib borilayotgan islohotlarni keng targ'ib qilish va jamoatchilikka yetkazish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Senati tomonidan har yili milliy ko'rik-tanlovi o'tkazilmoqda. Shulardan biri bugungi kunda o'z nomi bilan mashhur bo'lgan va tashkillashtirishda, amalga oshirishda qizg'in jarayonlar kuzatilayotgan "Gender tenglik faoli" va "Yil ayoli" milliy ko'rik-tanlovlaridir. Shu kunlarda O'zbekiston Respublikasi Senati binosida "Gender tenglik faoli" milliy tanlovining respublika bosqichini o'tkazish borasida qizg'in muhokamalar olib borilmoqda. Mazkur tanlovni o'tkazishdan asosiy maqsad bu- har bir tashkilotda va ularning faoliyatida gender tenglikni ta'minlashga qaratilgan siyosatni shakllantirish, ushbu masalalar bo'yicha jamoatchilik e'tiborini keng jalb qilish va turli xil tuzilmalar faoliyatiga gender tenglikni singdirishdan iboratdir.

Tanlov haqida qisqacha ma'lumot beradigan bo'lsam, mazkur tanlovda gender tenglikni ta'minlash sohasida yuqori natijalarga erishgan va shu yo'nalishda jamiyat rivoji uchun tashabbus ko'rsatayotgan, xotin-qizlar huquqlarini himoya qilish, shuningdek, o'zlarining sohalarida dolzarb vazifalarni amalga oshirayotgan vazirlik va idoralar, nodavlat notijorat tashkilotlari, hokimliklar, tadbirkorlik

subyektlari va ommaviy axborot vositalari qatnashish imkoniyatiga egadirlar. Ishtirokchilar ikki xil tartibda: jamoaviy va yakka tartibda ishtirok etish huquqiga egalar. Tanlovning asosiy 7 ta nominatsiyalari mavjud bo'lib, 3 ta qo'shimcha nominatsiyalar ham ajratilgan. Tanlov har yili 1-iyundan boshlab, 30-dekabrgacha nominatsiyalardan kelib chiqqan holda tashkil etiladi va fuqarolarning qanday nominatsiyaga topshirishlariga qarab turli bosqichlarga ajratilgan. Eng qiziqarli tomoni, tanlovning har bir bosqichida g'oliblikni qo'lga kiritgan ishtirokchilar har bir nominatsiya bo'yicha unvon, faxriy diplom, esdalik sovg'alari bilan taqdirlanadilar. "Gender tenglik faoli- 2021" Respublika tanlovining natijalariga ko'ra, "**Gender tenglikni ta'minlashda eng faol hokimlik**" -Samarqand viloyati hokimligi, "**Gender tenglikni ta'minlashda eng faol NNT**" – "To'maris" ayollar va yoshlar markazi, "**Gender tenglikni targ'ib qilishga qaratilgan internetdagi eng yaxshi axborot portal**" – "Human.uz" axborot portali jurnalisti Nargiza Yunusova va boshqalar munosib taqdirlandilar.

O'zbekistonda uy bekalari ham milliy tanlovlarda ishtirok etishlari haqida hech eshitganmisiz? O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati kengashining qaroriga ko'ra, "Yil ayoli" tanloviga 35 yoshdan yuqori hamda o'z yo'nalishi bo'yicha kamida 5 yil mobaynida uzluksiz ishlab kelayotgan ayollar va yuqorida aytib o'tganimizdek, uy bekalari ham ishtirok etsalar bo'ladi. Senatning qayd etishicha, mazkur ko'rik tanlov mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlantirishga salmoqli hissa qo'shayotgan, turli sohalar bo'yicha mehnat qilayotgan, o'z oilasida va farzand tarbiyasida o'rnak bo'layotgan, jamiyat hayotida faol ishtirok etuvchi xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida har yili o'tkazib kelinmoqda. Bunday sifatlarni quyidagi "Yil ayoli- 2021" tanlov g'olibalari orqali topishimiz mumkin: **Oliy o'rin**- Gran pri, statuetka va Prezident sovg'asi- avtomobil sohibasi Qoraqalpog'iston Respublikasi Kegeyli tumanidagi "Orzu" fermer xo'jalik rahbari Palzada Saliyeva deb topildi.

1-o'rin - Samarqand davlat tibbiyot instituti 2-son Otorinolaringologiya kafedrasini mudiri Nasriddinova Mahzuna Taxsinovna,

2-o'rin - Buxoro viloyati Ichki ishlar boshqarmasi Huquqbuzarliklar profilaktikasi boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari, xotin-qizlar masalalari bo'yicha bo'limi boshlig'i, podpolkovnik Sharopova Dilfuza Qudratovna,

3-o'rin - Shahrisabz shahridagi «Mevazor-Saodat» ishlab chiqarish kooperativi boshlig'i Nizomova Saodat Kenjayevnalar taqdirlandilar.

Mazkur yil ayollari osonlikcha bunday natijaga erishganlari yo‘q, albatta. Ular 2 bosqichni ham muvaffaqiyatli tugatib, respublika bosqichigacha qadam qo‘yishdi va bu bosqichda ham 3 shart bo‘yicha saralanib olindilar. Mazkur g‘olibalardan tashqari, turli xil nomdagi nominatsiyalar bo‘yicha ham ayollar taqdirlanadilar. Masalan, “Yilning eng vatanparvar ayoli”, “Yilning eng faol olimi ayoli”, “Yilning eng yaxshi uy bekasi”, “Yilning eng jonkuyar ustози” va boshqalar.

Bunday sa‘y-harakatlar nafaqat o‘zbek xalqining e‘tiborida, balki jahondagi boshqa davlatlarning ham e‘tibor markazidadan joy olmoqda. Masalan, 2022-yil Yaponiyaning “Atpress” elektron nashrida “O‘zbekistonning gender tenglik sohasidagi sa‘y-harakatlari” sarlavhali maqola e‘lon qilingan bo‘lib, unda ta‘kidlanishicha, O‘zbekistonda so‘nggi yillarda gender tenglik, xotin-qizlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ta‘minlash, jamiyat va davlat hayotidagi rolini mustahkamlash masalalari davlat siyosiyati darajasiga ko‘tarilgan.

Bundan tashqari, ayni paytda mamlakatda xotin-qizlarni har tomonlama qo‘llab quvvatlash va gender tengligiga erishish borasida shiddat bilan sa‘y-harakatlar amalga oshirib kelinmoqda. Gender tenglik masalasi davlat siyosati darajasiga ko‘tarilib, sohaga oid 25 tadan ortiq qonunchilik hujjati qabul qilindi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasining Gender tenglikni ta‘minlash masalalari bo‘yicha komissiyasi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatida Xotin-qizlar va gender tenglik masalalari qo‘mitasi tashkil etildi. O‘zbekiston tarixida ilk marotaba parlamentda xotin-qizlar soni BMT tomonidan belgilangan tavsiyalarga mos darajaga yetib, parlamentdagi xotin-qizlar soni qariyb 32 foizga yetdi va dunyodagi 190 ta parlament orasida 37-o‘ringa ko‘tarildi. Boshqaruv lavozimidagi xotin-qizlar ulushi 27 foizga, partiyalarda 44 foizga, oliy ta‘limda 40 foizga, tadbirkorlikda 35 foizga yetdi. Bunday natijalarning barchasi O‘zbekistonda olib borilayotgan yirik islohotlar natijasi desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

Xulosa o‘rnida aytish joizki, O‘zbekistonda xotin-qizlarning davlat va jamiyat hayotida faol ishtirok etishi, ularning oiladagi mavqeyini mustahkamlash borasida yetarli ahamiyat va e‘tibor berib kelinmoqda hamda bu boradagi ishlar yanada jadallashtirilgan tarzda davom etib kelmoqda. O‘z navbatida, gender tenglikni ta‘minlash va xotin-qizlarning davlat va jamiyat hayotidagi rolini oshirish

maqsadida ko'zlangan "Yil ayoli" va "Gender tenglik faoli" milliy ko'rik-tanlovlari o'z samarasini namoyish etmoqda, ya'ni turli xil tashkilotlar, vazirliklar va hattoki, nodavlat notijorat tashkilotlar ham "Gender tenglik faoli" tanlov g'olibi bo'lish uchun o'z faoliyatida gender tenglikni ta'minlashga intilishmoqda. Yoki bunday rag'batlantirishning natijasiga yana bir yorqin misol qilib, ayollarning boshqaruv faoliyati deysizmi, ta'lim sohasida deysizmi foiz ko'rsatgichi ancha yuqoriladi. Bunday tanlovning yana bir muhim jihati bu- "Yil ayoli" tanlovida uy bekalarining ham ishtiroklarini ta'minlashga qaratilganligidir. Shunday ekan, mamlakatimiz rivojlanishi uchun, gender tenglikni ta'minlash va xotin-qizlarning davlat va jamiyat hayotida o'z o'rnini topish uchun birlashaylik. Zero birikkan – kuch, birikmagan esa puchdir.